

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

УКРАЇНОЗНАВЧА СКЛАДОВА ТА МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР
УКРАЇНИ

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності: 014. 13 Середня освіта. (Музичне мистецтво)

Обмеження для вибору: пререквізити: «Історія української та зарубіжної музики», «Теорія музики та сольфеджіо», «Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень», «Аналіз музичних творів з основами поліфонії та гармонії».

Кількість кредитів (годин): 4 кредитів 120 год.

денна форма: 24 год. - лекції; 24 год. - семінарські; 72 год. - самостійна робота;

заочна форма: 6 год. - лекції; 6 год. - семінарські; 108 год. - самостійна робота.

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

2. Інформація про викладача

ПІБ: Бухнієва Олена Анатоліївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент

Кафедра: музичного та образотворчого мистецтв

Робочий e-mail: bukhnievaolena@gmail.com

Години консультацій на кафедрі:

очні консультації: вівторок 11.30 до 13.00.

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни

Українознавча складова та музичний фольклор України – це інтегративний курс, що складається з багатогалузевих знань про Україну. Як навчальна дисципліна він комплексно вивчає історію, мову, мистецтво, культуру, етнографію, релігію, філософію, фольклор українського народу в його зв'язках з іншими народами з давніх часів до сьогодення; філософсько-теоретична гуманітарна наука про походження, розвиток та сучасне життя українського етносу, закономірності його культурно-мистецького розвитку. Дисципліна відповідає вимогам сучасної вищої освіти України в закладах мистецького спрямування, характеризується оновленням традиційних (класичних) методів та залученням інноваційних методик удосконалення навчального процесу.

Мета дисципліни. Студенти, що опанують початкову дисципліну «Українознавча складова та музичний фольклор України» зрозуміють зв'язки української фольклорної

музики з іншими видами мистецтва, літературою, суспільно історичними подіями, національними традиціями, побутом українського народу.

Результати навчання В процесі вивчення курсу можуть оволодіти такими вміннями і навичками:

- у процесі розкриття характерних рис фольклорної музичної творчості вміння слухати і аналізувати музику, сприймати як окремі її елементи, так і художній твір в цілому;

- характеризувати головні тенденції розвитку музичного фольклорного мистецтва України у соціально-історичному та культурному контекстах;

- розкрити зміст змін, які відбувалися з музичним фольклорним мистецтвом на різних етапах його розвитку;

- слухати українську фольклорну музику, образно висловлюватись щодо характеру, ідейного значення музичних творів, їх цінності;

- сформуванню вміння самостійного оцінювання спеціальної народознавчої та фольклористичної літератури;

- робити аналіз засобів музичної виразності українського фольклору, визначати стиль та жанр творів, їх художню цінність.

4. Зміст дисципліни

Тема №1. Предмет і завдання курсу «Українознавча складова та музичний фольклор України»

Україна як цілість в її історичному, етнологічному, культурологічному та діяхронічному аспектах. Знання про Україну як самобутній етнокультурний феномен. Наукові погляди на проблему етносу та нації. Сучасний погляд на Україну під кутом зору українського державотворення. Формування українського етносу. Синтез і систематизація знань з дотичних до українознавства наук: філософії, історії, теорії етносу, естетики, історії культури і музики, фольклористики, етнографії та ін. Вихід етнокультурного чинника на передній план історичних процесів.

Тема №2. Етногенетичні процеси на теренах України. Культурогенез

Антропогенез як початок етногенезу і культурогенезу. Різні наукові версії походження людини: моногенізм та полігенізм. Етногенез як сукупність історичних явищ і процесів, пов'язаних із формуванням людських спільнот. Етнокультурна ситуація часів неоліту на території України. Поняття етнокультурогенезу. Періодизація етнокультурних процесів на теренах України (М. Чмихов, М. Брайчевський). Палеоантропологи про етногенез українців. Соматична антропология та її методи дослідження. Етнічна дерматогліфіка про расові відмінності людей. Сучасна українська антропологічна школа. Дослідження В. Дяченка та Ю. Сегеди. Сім антропологічних типів населення сучасної України.

Тема №3. Духовна культура українського народу

Міфологічне мислення та його роль у пізнанні світу. Пізній палеоліт на території України – культ Богині-Матері, спільність культури на всьому просторі Євразії. Культ вогню та його первісне поєднання з матріархальними культами (жінка – хранителька домашнього вогнища). Найдавніший орнамент «безкінечник» – тяглість традиції: грецький меандр і українська «хвиля» на писанках. Формування українського етносу. Витоки української музичної культури (від найдавніших часів до IX ст.). Історичні умови розвитку культури. Ранні форми музичного мистецтва

Тема №4. Промисли та народні художні ремесла

Загальні відомості про промисли та ремесла. Гончарні вироби (кераміка). Вироби з металу, каменю. Ювелірні прикраси. Художня обробка шкіри, дерева. Ткацтво. Килимарство. Художнє плетіння. Гутне скло. Вишивка. Писанкарство. Музична культура IX – першої половини XV ст. Історичні умови розвитку культури. Особливості

культури епохи Середньовіччя. Народна творчість. Духовно-християнська галузь культури. Ранні форми церковного співу. Світська галузь культури і роль князівсько-дружинного середовища в її розвитку. Музика в князівсько-дружинному побуті

Тема №5. Український народний одяг

Найдавніші знаки-символи в Україні. Родові знаки та символи, емблеми земель України. Походження та значення жовто-блакитних барв. Походження та значення тризуба. Символіка рослин і тварин у побуті та звичаях українців. Найдавніші знаки-символи в Україні. Музична культура IX – першої половини XV ст. Історичні умови розвитку культури. Особливості культури епохи Середньовіччя. Народна творчість. Духовно-християнська галузь культури. Ранні форми церковного співу. Світська галузь культури і роль князівсько-дружинного середовища в її розвитку. Музика в князівсько-дружинному побуті

Тема №6. Усна народна творчість: прозова і поетична. Зв'язок з музичним фольклором

Фольклористика як галузь народознавчої науки. Історія фольклористичних та етнографічних досліджень в Україні. Періодизація фольклору. Напрями та школи фольклористики. Найдавніші збірники українського фольклору. Фольклористи від Калиновського до Бориса Грінченка. Магія як найдавніший пласт народної творчості та її форми. Календарно-обрядова творчість. Ритуально-міфологічна основа осінньо-зимового циклу, її види і жанри. Ритуально-міфологічна основа весняно-літнього циклу, її види і жанри.

Тема №7. Пісенно-танцювальна фольклористика України

Найдавніші археологічні знахідки музичної культури населення України. Музично-танцювальна культура і звичаї в літописних та історичних джерелах України-Русі. Найдавніші зразки музичних інструментів і нотних записів. Збірники музичного і танцювального фольклору. Українська музична фольклористика і фольклор: минуле і сучасність. Інструментальна музика українців. Танцювальні традиції українського народу: минуле і сучасність. Музичний фольклор як головний носій національної своєрідності українського народу. Головні жанри українського музичного фольклору як першоджерела української музичної культури. Найхарактерніші музичні особливості жанрів українського музичного фольклору. Автентична та академічна манера виконання української народної музичної творчості. Музичний фольклор як головний носій національної своєрідності українського народу. Любов до фольклору, збагачення духовного і музичного досвіду шляхом вивчення значної кількості фольклорних зразків.

5. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають бути обов'язково присутніми на практичних/семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості або був відсутній на практичному/семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Політика академічної доброчесності

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до

«Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Не передбачено

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на практичних заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0.7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів – поточний контроль	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю

Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота у вигляді письмових відповідей на теоретичні питання.

Модульна контрольна робота складається з двох питань: 1) питання теоретичного спрямування; 2) питання практичного спрямування.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Фольклорний ансамбль – як особливий вид творчого музикування України.
2. Стилiстичнi закономірності української народної пісні. Інтонаційно-ладові закономірності.

Форми підсумкового контролю: залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє

	навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи з дисципліни

«Українознавча складова та музичний фольклор України»

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

«відмінно» - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітко володіння понятійним апаратом, методами музичної етнофольклористики; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним;

«добре» - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач музичної етнофольклористики України; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки «відмінно», при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним;

«задовільно» - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань;

«незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Питання теоретичного спрямування	15 балів
Питання практичного спрямування	15 балів
Усього	30 балів

Максимальна кількість балів за один вид роботи складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повна, глибока відповідь на теоретичне питання; знання практичної (принципів, методів, способів навчання) складової.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Бухнієва О. Українознавча складова змісту вищої освіти. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка. - 2016. - Т. 269, Вип. 257. - С. 79. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2016_269_257_16.
2. Половець В. Українознавство. Курс лекцій. Чернігів, 2006. 216 с.
3. Історія української культури. Навчальний посібник /За загал. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид., стереотип. К. Либідь, 2002. 656 с.
4. <http://litopys.org.ua/krypcult/krcult.htm>
5. Корній Л. Історія української музичної культури. Підручник /Лідія Корній, Богдан Сюта. К. НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с. <https://www.twirpx.com/file/2856271/>
6. Лозко Г. Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. К. АртЕК, 2001. 304 с. <http://www.info-library.com.ua/books-book-89.html>
7. Лозко Г. Українське народознавство. Видання друге доповнене та перероблене. К. АртЕК, 2004. 472 с.; вид. 3-тє 2006.
8. Лозко Г. Коло Свароже. Відроджені традиції. К. Український письменник, 2004. 222 с. (додрукований наклад, 2006).
9. Іваницький А. Українська музична фольклористика. Навчальний посібник К. Заповіт, 1997. 319 с.
10. <https://www.academia.edu/>
11. Історія української культури: Курс лекцій / Л. В. Анучина, О. В. Бурлака, О. А. Лисенко та ін. Х. Вид-во «ФІНН», 2010. С. 59 – 87.
12. http://gmi.nau.edu.ua/index.php?option=com_content
13. Історія української культури: Навч. посіб. / О. Ю. Павлова, Т. Ф. Мельничук, І. В. Грищенко; за ред. О. Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 86 – 118.
14. http://www.unt.kiev.ua/library_books
15. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Р. М. Вечірко та ін. К. КНЕУ, 2003. С. 69–100. http://6201.org.ua/files/1/ukr_ta_zar_kulultura.zip
16. <http://etno.us.org.ua> – Українська етнографія
17. <http://www.ukrfolk.kiev.ua> – Український фольклор та народна творчість
18. <http://www.heritage.com.ua> – Пам'ятки України
19. <http://www.honchar.org.ua> – Український центр народної культури “Музей Івана Гончара”
20. <http://rius.kiev.ua> – Українознавство

Затверджено на засіданні кафедри музичного та образотворчого мистецтва
Від 06.02.2024 р., протокол № 7